

TEKST 213: Samtidig kritik og forsvar for korstogene

Nedenfor findes eksempler på både kritik og forsvar for korstogene forfattet i 1100- og 1200-tallet af især kristne gejstlige. I årbøgerne fra Würzburg (*Annales Herbipolenses*) forholder en

5 anonym munk sig omkring år 1147 kritisk til Det Andet Korstog.

Radulphus Niger (ca. 1140-1217) var engelsk-fransk gejstlig og krønikeskriver. I 1187/1188 skrev han et værk (*De re militare*), hvori han bl.a. kritiserede Det Tredje Korstog.

10 *Oliver af Köln* var uddannet præst og var fra 1201 leder af skolen ved domkirken i Köln. Fra 1213 blev han af pave Innocens d.3. udnævnt til korstogsprædikant i Kölns kirkeprovins og han deltog selv i Det femte korstog mod Ægypten i årene 1217-1221. *Oliver af Köln* skrev kritisk om islam og Muhammeds brug af sværdet til at udbrede sin religion – som en modsætning til Jesu Kristi fredelige mission og forkyndelse. Men fra *Oliver af Köln* er også bevaret et brev, som han sendte i september 1221 under Det femte korstog til sin fjende; den ægyptiske sultan al-Kâmil. I brevet forsvarer *Oliver* korstogstanken og korstoget som en retfærdig forsvarskrig for de kristnes historiske

15 ret til at generobre Det Hellige Land, men også som en konsekvens af muslimernes voldelige undertrykkelse af de kristnes ret til at prædike det kristne budskab i Mellemøsten.

Jaques de Vitry (ca. 1160- 1240) var fransk teolog. Han blev i biskop i Akko i 1214 og opholdt sig i Mellemøsten 1216-1225. *Jacques de Vitry* forsvarede anvendelsen af vold modantro og kættere. Nedenstående uddrag er fra en prædiken for en af korsridderordenene, formentlig afholdt, mens

20 han var biskop i Akko. Heri fremsatte *Jaques de Vitry* nogle retningslinjer for, hvornår voldsanvendelse var passende og i overensstemmelse med de kriterier, som *Skt. Augustin* havde fremsat. *Roger Bacon* (1214-1292) var engelsk lærd, filosof og munk. Det tredje bind af *Bacons* værk *Opus majus* (ca. 1267) omhandler egentlig sproglære, men heri berører *Bacon* ligeledes krigsførelse i forbindelse med korstogene, som han er kritisk over for.

25 *Calega Panza* (ca. 1229 - efter 1313) var handelsmand, politiker og forfatter fra Genova. Han tilhørte ghibellinernes parti og støttede dermed den tysk-romerske kejsermagt (*Hohenstaufferne*) mod paven. I skriftet '*Ar es sazos c'om si deu alegarar*' (ca. 1268) kritiserede *Panza* både paven, gejstligheden og kongen af Sicilien, *Karl af Anjou*, for at svigte Det Hellige Land og korstogstanken ved at indgå alliance med saracenerne og i stedet bekrige andre kristne.

30 *Humbert af Romans* (ca. 1190-1277) var fransk dominikanermunk og leder af ordenen 1254 til 1263. Han var en erfaren korstogsprædikant og forfattede i 1260'erne en skrift (*De praedicatione crucis*) om korstogsprædikenen. Mellem 1272 og 1274 forfattede *Humbert* på opfordring af pave *Gregor d.10.* et forsvarsskrift (*Opus tripartium*) mod den kritik, der i samtiden var blevet rejst mod korstogene. Skriftet blev fremlagt ved Det 2. Lyon-koncil i 1274.

35

[Årbøgerne fra Würzburg:]

40 Gud tillod den vestlige kirke at lide nederlag pga. dens synder. Der kom sandelig visse falske profeter, sønner af Belial¹ og vidner for Antikrist, som forførte de kristne med tomme ord. De tvang alle slags mennesker ved forfængelig prædiken til at drage ud mod saracenerne for at befri Jerusalem. [...]

¹ *Belial*: Djævelen

Disse mænds forkyndelse var så enormt virkningsfuld at næsten enhver regions indbyggere ved fælles løfte tilbød sig selv frivilligt til fælles undergang. Ikke blot almindelige folk, men konger, fyrster, grever og andre af denne verdens stormænd troede på, at de på denne måde kunne vise troskab over for Gud. Biskopperne, ærkebiskopperne, abbederne og andre af kir-
5 kens præster og gejstlige sluttede sig til denne fejltagelse, og kastede sig hovedkulds ind i den-
ne [bevægelse] til stor skade for krop og sjæl. [...] De forskellige mænds hensigter afveg fra
hinanden. Nogle tørstede efter nye oplevelser og drog afsted for at opleve de nye lande. Andre,
som var i nød hjemme, var drevet af fattigdom og disse mænd drog afsted for ved enhver lejlig-
hed at kæmpe ikke blot mod fjenderne af Kristi kors, men også imod dem, som var venner af
10 Kristi navn for at afhjælpe deres fattigdom. Der var også andre, som var bebyrdet af gæld til
andre mænd eller som søgte at slippe for tjeneste for deres herrer, eller som ventede på at bli-
ve straffet for deres skamfulde gerninger. Sådanne mænd lod som om, de var ivrige efter at
tjene Gud og hastede afsted mest for at slippe for den slags problemer og bekymringer. Nogle få
kunne man finde, som ikke havde bøjet knæ for Baal,² som var motiveret af et helligt og sundt
15 formål og som var drevet af en kærlighed til Guds majestæt og som var indstillet på at kæmpe
ærligt og oven i købet at udgyde deres blod for det helligste af det hellige.

[Radulphus Niger:]

20

Om erobringen af både kongen og landet Jerusalem

Saracenerne har fanget både kongen og hans prinser og folket, og de har desuden besat vort
Hellige Land og med urene hænder har de krænket templets hellighed og det helligste af det
hellige: Den Hellige Gravs kirke for vor Herre og Det Hellige Kors' træ. For at sone Palæstinas
25 synder er de blevet overgivet til fjenderne. Det bør ikke undre, at dette land var lettere at erob-
re end andre, for det havde ingen respekt for Gud og dets folk svælgede i ødselhed og i alver-
dens grådighed.

For vi har også set – selv i krisetider – hvordan patriarken af Jerusalem og andre af Palæstinas
stormænd kom til Vesten med en pomp af rigdomme og overdådigheder, som ikke en gang de
30 store prinser i Vesten kunne opbyde.

De søgte om hjælp imod Saladin, prinsen over Damaskus og Bagdad, men de ville ikke be-
kæmpe ham med egen hånd eller med deres egne opsamlede rigdomme. Så skete det, at deres
land blev erobret ved Guds dom og prinserne blev tilfangetaget og spredt af dem, som de ellers
godt kunne have undgået.

35

Der eksisterer en større trussel fra kætteri end fra tabet af Palæstina

[...] Derfor, siden troen kunne lide stor skade i Vesteuropa og siden det hellige Jerusalem hur-
tigt er blevet gjort til en ruin og et eller andet kætteri i snart hver eneste område er sluppet løs
enten åbent eller hemmeligt til stor skade for kirken, med hvilken tro skal Vesten, som selv
40 lider under så megen splittelse, kunne give Østen nogen hjælp? Hvad vil der komme ud af det,
hvis det jordiske Jerusalem genopbygges og vor moder Sion imens sygner hen, hvis Palæstina

² Baal: Hedensk afgud, jer synonym for Djævelen

befris fra saracenerne og imens trives troløshedens sygdom hjemme; og når vantroen bekæmpes i udlandet, mens troens renhed hjemme trampes under fode og bliver gjort til grin? [...]

Palæstina lider med rette

- 5 Guds dom og (opbrugte) tålmodighed påfører Palæstina smerte – og det med rette – pga. dets egne fejltagelser. For hvilket andet folk har indtil nu været så luksuriøse? Jeg vil ikke nævne de andre laster – både samfundsmæssige og individuelle – som både Antiokia og Jerusalem ganske åbent har dyrket. Jeg har i hvert fald set patriarken af Jerusalem komme til dele af Vesten for at bede om hjælp i stor pomp og pragt og med puder af sølv og guld, og hvis bevægelser, det var
10 frastødende at lytte til pga. deres små bimplende klokker. Hertil kan føjes den duft af krydderier, som deres mange forskellige drikke afgav, så at deres tøj dunstede og man helt mistede fatningen. Jeg så også hans kapel, som var mere dyrebart end noget, jeg før har set. Kort sagt, havde ingen patriark i den vestlige verden noget tilsvarende. Hvis vi skulle sammenligne andre frydefuldheder fra dette land, i forhold til, hvad vi har set hér, så kunne vi formode, at der er meget
15 som Gud hader dér. De, som kommer tilbage derfra, ved mere om dette.

Om flygtninge og kriminelle indbyggere i Palæstina

- Nogle fremsætter argumenter om, at det særlig er de forbrydere, som er udelukket fra vand og ild i deres hjemlande og som er flygtet fra yderligere straf, som er flygtet til Palæstina. Befolkningen i dette land består nemlig af sådanne elementer, som det er overgivet så meget desto mere, fordi alle andre landes kriminelle søger derhen. Således skete det, at de nydelsessyge og dem, som hurtigt flygter fra deres pligter, kommer dem til hjælp og hyppigt og ofte skaber ulykke. De tillader sjældent nogle af dem at søge ære i blandt dem. Deres handlinger får sågar mange ædle folk og stormænd til at vende tilbage til deres egne lande uden ære.

25

Om tempelridderne og johannitterne

- Jeg kritiserer ikke tempelridderne eller de trofaste johannittere, men pøbelen og stormændene i det land, som sammen med saracenerne gør nar ad vestlige pilgrimme og fører dem i baghold for fjenden. Derfor burde vi være taknemmelige over, at Gud dømmer dem, så de kan betale for deres ugerninger, og burde vi ikke undlade at græde over deres ulykke? Således lod Gud ofte jøderne bære ulykke for deres fordærvedhed og tillod dem at blive ramt af modgang for deres synder. Belært af deres plager, gjorde de bod og efter at Gud lod sig formilde af deres gode arbejde og bestræbelser, fortjente de frelsen. [...]

35 *Menneskers hævn tjener ikke Gud, og vold fremmer heller ikke troen*

Men faktisk er der nok at gøre for at hævne den krænkelse, der er begået mod Gud Fader, som nemt kunne have sendt tolv legioner af engle for virkelig at hævne ham.³

For Moses udløste velfortjent skandale, da han to gange slog stenen mod Horebs klippe,⁴ således, at kejserens sværd måtte få større troværdighed end det sværd, som udgøres af Guds ord.

- 40 Herren satte Edom og Moab og Amon til side og forbød Israels børn at røre dem, så at ikke en-

³ Se Mattæus-evangeliet 26,53

⁴ 2. Mosebog 17,6

gang et fodaftryk af disse lande måtte gives til dem.⁵ ”For det er Herrens land og i Hans storhed gav han det og tog det væk fra dem, som han ønskede skulle have det”.

Saracenerne skal ikke slagtes, men drives tilbage

- 5 Skal saracenerne slagtes eller har Gud givet dem Palæstina eller tilladt dem at beholde det? Han har sagt: ”Jeg ønsker ingen synders død”.⁶ Saracenerne er mennesker af samme naturlige forudsætninger, som os, og derfor skal de sandelig afvises og uddrives fra vore besiddelser, eftersom alle retssystemer tillader udvisning med magt. Ikke desto mindre må dette opnås med mådehold og ulasteligt, så at kuren ikke bliver værre end sygdommen. De skal helt sikkert
- 10 rammes med Guds ords sværd, så at de kommer frivilligt og utvungent til troen, da Gud hader tvang og tvungen underkastelse. Derfor går den, som ønsker at udbrede troen ved vold, ud over troens lære. For zeloten⁷ håner Hans [Kristi] kors mysterium og bringer dadel over Hans præsteskab, enten fordi han omvender ved tvang eller frasiger sig den [troen] eller aldrig rigtig forstår den. Særligt ham, der bliver slået på kinden, er ifølge den perfekte lov forpligtet til at
- 15 vende den anden kind til i forhold til ham, som har slået ham.⁸ Jeg ved ikke, hvilket bud, som forsvarer det at bære våben for at dræbe saracenerne.

[*Oliver af Köln:*]

- 20 Hvis dit folk havde givet offentlig adgang for Kristi Lære og hans forkyndere, så ville Guds kirke med glæde have sent jer det sværd, som udgøres af Guds ord, og den ville med glæde have indbudt jer til at tage del i det katolske trosfællesskab. Men da den ikke finder noget andet hjælpemiddel mod saracenernes voldsherredømme, så tillader de katolske fyrsters love dem brugen af det verdslige sværd til forsvar for kristendommen [*ad defensionem Christianitatis*] og generhvervelsen af dens ret. For det er sikkert, at alle love og rettigheder tillader, at magt afvises med magt.⁹

- 30 [*Jaques de Vitry:*]

[...] Så når folk fejlagtigt hævder, at I ikke uanset nogen årsag har ret til at tage det verdslige sværd og ikke har ret til fysisk at bekæmpe kirkens fjender, så er det Djævelen, der prøver på at angribe selve kernen i jeres orden og forsøger på at ødelægge den helt vha. disse folk.

- 35 De misbruger skriftens myndighed og fremsætter værdiløse fortolkninger. For eksempel citerer de afsnit, hvor Skt. Paulus siger: ”Hævn ikke jer selv, mine kære, men giv plads til Guds vrede”; og i Mattæus-evangeliet: ”Den, som griber sværdet, skal dø ved sværdet,” og Lukas-

⁵ Se 2. Mosebog 2,4-9.

⁶ Se Ezekiel 18,23; 18,32

⁷ *Zelot*: jødisk religiøs gruppering, der bekæmpede romerne med vold. Udtrykket skal her forstås som en ’fanatiker’, der vil anvende vold for at udbrede troen.

⁸ Mattæus 5,39

⁹ Om Oliver af Köln, se yderligere D. C. Munro: ”The Western Attitude toward Islam during the Period of the Crusades”, i: *Speculum* 6 (1931) s. 339ff.

evangeliet: "Til ham, som slår dig på den ene kind, tilbyd ham også den anden," og da Herren sagde til tjenerne, der ville opsamle ukrudt: "Tål at begge vokser indtil høsten, og så vil jeg sige til høstkarlene, saml al ukrudtet og bind det i bundter for at brænde det."¹⁰ Og således fremsætter de mange argumenter for at forføre de ubetænksomme og de uforsigtige.

- 5 Reglen om mildhed skal ikke iagttages så meget i falsk og udvendig handling som i hjertets forsigtighed: I skal bevare mildhed sammen med velvilje dybt i jeres sjæls hemmelige steder. Det var derfor Herren heller ikke blev set vende den anden kind til, da han blev slået på kinden, men tålte det tålmodigt og udsatte hele sin krop for døden. Da Skt. Paulus blev slået på kinden på tilsvarende vis, sagde han til ypperstepræsten: "Gud vil straffe dig, du hvidkalkede væg."¹¹
- 10 Og således skal reglen om mildhed ifølge Augustin altid iagttages af et forsigtigt hjerte, den samme velvilje burde altid bestemme viljen, så at man ikke gengælder ondt med ondt. For ydre krige bliver ikke udkæmpet uden velvilje, tværtimod er der mange krige, hvor det er vor pligt at kæmpe mod fjender, som skal bøjes med en velvillig hårdhed, for hvis man fratager en mand friheden til at synde, så belønner man ham med muligheden af at tjene Gud. Hvis vi ikke gjorde
- 15 modstand mod kirkens fjender, så ville saracenerne og kætterne have ødelagt hele kirken. Derfor må de giftige lemmer skæres af og det fordærvede kød væk, således at den sunde del ikke fordærves, og de sindssyge må bindes og de onde må ødelægges, så det gode kan forblive uskadt. Om dette emne siger Johannes [Døberen] til soldaterne i evangeliet: "*Vær tilfreds med jeres sold.*"¹² Ifølge Skt. Augustin var årsagen til at han ikke forbød disse mænd at kæmpe, da
- 20 han fortalte dem, at deres sold burde være nok, den, at de ikke bar sværd uden årsag. Soldaterliver synes at være indrettet til at imødegå vold, bekæmpe uret og udøve retfærdighed overfor forbrydere. Om denne sag, skrev Augustin: "Tro ikke, at enhver, som bærer våben i krig, ikke kan behage Gud. Blandt disse var den hellige David, og blandt dem var også den centurion,¹³ som sagde i Lukas-evangeliet: "Herre, jeg er ikke værdig til, at I skulle komme under
- 25 mit tag, da jeg har soldater under mig."¹⁴ Herren pegede på ham som vidne, fordi han ikke havde fundet så stor tro i Israel. Så når I er bevæbnet til krig, så husk først dette, at jeres styrke, selve jeres fysiske styrke, er Guds gave." Og lidt længere henne siger Augustin: "Men krig bør ikke stamme fra viljen, men fra nødvendighed og bør udkæmpes, så at Gud kan frigøre jer fra nødvendigheden og give jer fred."
- 30 Vi søger ikke fred, for at vi kan føre krig, men vi fører krig for at opnå fred. Kristus forkyndte, at skat skulle betales til Cæsar, fordi det pga. krige er nødvendigt at betale soldater. Krigere får løn, fordi det er nødvendigt med visse forholdsregler mod at de bliver tyve og plyndrer for at skaffe sig fornødenheder og underhold. Krige må ikke udkæmpes af grådighed eller grusomhed, men ud fra ønsket om fred, for at afværge de onde og opretholde det gode. I forbindelse
- 35 med dette emne appellerede Skt. Paulus i Apostlenes Gerninger til den verdslige øvrighed om hjælp imod folk, der havde lavet en sammensværgelse for at dræbe ham, og en tribun¹⁵ eskorterede ham fredeligt med væbnede soldater. Ambrosius¹⁶ sagde om dette emne, at "fysisk magt,

¹⁰ Se Romerbrevet 12, 19; Mattæus-evangeliet 26,52 og 13,30.

¹¹ Apostlenes Gerninger 23,3

¹² Lukas-evangeliet 3,14

¹³ Centurion: romersk officer

¹⁴ Mattæus-evangeliet 8,8

¹⁵ Tribun: romersk embedsmand eller officer

¹⁶ Skt. Ambrosius (ca. 340-397) kristen biskop og helgen

som beskytter fædrelandet i krig mod barbarer eller forsvarer de svage i deres hjem eller beskytter venner mod røverskarer, er fuldkommen retfærdig." Men en mand, som er i stand til at bekæmpe og imødegå de onde og som undlader at gøre det, han gør intet mindre end at godtage deres ugudelighed, og hvis nogen undlader at bekæmpe den åbenlyse ondskab, så risikerer han at blive mistænkt for at stå i hemmeligt forbund med det. Det er klart, at jeres orden blev grundlagt med god grund og det er indlysende, hvor nødvendig den er for Guds kirke, særlig i disse tider, hvor menneskets liv på jorden udleveres ikke blot i ridderskab, men også i elendighed. Og når I vil tjene andre, så begynd med jer selv, så at I ikke bliver som elmetræet, som understøtter de frugtbærende vinranker, mens den selv forbliver ufrugtbar eller som æslet, der bærer vinen, men ikke smager den. "Således, okser, trækker I ikke ploven for jer selv." Så vær altid beredte til at udgyde jeres blod for Kristus, det vil sige at ofre jeres liv for Gud med begær og med sværdet, idet I følger eksemplet af en vis Kristi soldat, der med stor tillid og glæde i hjertet sagde til sin hest, da han så en gruppe saracenerne: "Åh Morel, min gode kammerat, jeg har gjort megen en god dags gerning, mens jeg sad og red på dig, men denne dags gerning vil være bedre end de andre, for i dag vil du skaffe mig evigt liv." Og så døde han, efter at have dræbt mange saracenerne, kronet af krigen med velsignet martyrium.

[Roger Bacon:]

Kendskab til sprog er nødvendigt for latinerne¹⁷ for at kunne omvende de vantro. For magten til at omvende ligger i latinernes hænder. Og derfor dør utallige jøder blandt os, fordi ingen ved, hvordan man prædiker for dem ej heller, hvordan man forkynder evangeliet på deres sprog. [...] Åh, hvilket usigeligt tab af sjæle, hvor utallige jøder med lethed kunne være blevet omvendt! Hvad, der gør situationen så slem, som det er muligt, er den kendsgerning, at vor tros grundlag begyndte med dem, og vi burde huske på, at de er patriarkerne og profeternes sæd, og desuden udsprang af deres folk Herren og den glørværdige jomfru og apostlene og utallige hellige forfattere er efterkommere af dem lige fra kirkens begyndelse. Dernæst blev grækerne og rutenerne¹⁸ og mange andre skismatikere forhærdede i deres fejltagelser, fordi sandheden ikke blev forkyndt for dem på deres sprog; og ligeså er det med saracenerne og hedningene og tatarerne og de andre vantro i hele verden. Ej heller gavner krig imod dem, siden kirken ofte bringes i forvirring i de kristnes krige, som det ofte sker på den anden side af havet og særligt i den sidste hær, nemlig den, som tilhørte kongen af Frankrig (Ludvig d. 9.) som alle ved. Og hvis kristne erobrer andre lande, er der ingen til at forsvare de besatte lande. Vantro bliver heller ikke omvendt på denne måde, men de dræbes og sendes til Helvede. De overlevende efter disse krige og deres sønner bliver mere og mere vrede på den kristne tro pga. disse krige og bringes uendeligt fjernere fra den kristne tro og de opflammes til at gøre alt muligt ondt imod de kristne. Derfor kan saracenerne ikke omvendes i store dele af verden, og særligt i dette tilfælde hinsides havet og i Preussen og i landene, der grænser op til Tyskland, fordi tempelridderne og

¹⁷ *Latinerne*: Hermed sigtes generelt til vesteuropæere tilhørende den katolske kirke

¹⁸ Med 'grækere' hentydes der til den græsk-ortodokse kirke (Det Byzantinske Rige), mens der med 'rutenerne' sandsynligvis sigtes til indbyggere i ukrainsk-russiske områder.

johannitterne og de teutoniske riddere¹⁹ forhindrer en stor omvendelse af de ikke-troende, og det skyldes de krige, som de altid ophidser til og fordi de vil have det fuldkomne herredømme. For der er ingen tvivl om, at alle de vantros nationer hinsides Tyskland ville være blevet omvendt for længe siden, var det ikke for den vold udøvet af de teutoniske riddere, fordi dette folk af hedninge ofte var villigt til at tage imod troen fredeligt efter forkyndelsen. Men de teutoniske riddere vil ikke holde freden, fordi de ønsker at undertvinge sig disse folk og gøre dem til slaver, og for mange år siden bedrog de med spidsfindige argumenter den romerske kirke. Dette er velkendt, ellers ville jeg ikke konstatere det. Desuden er det klart, at troen ikke kom ind i denne verden ved hjælp af militær magt, men ved den enkle prædiken. Og vi har ofte hørt og vi er sikre på, at mange gjorde fremskridt ved hjælp af prædiken og forkyndelse, selvom de var mindre fortrolige med sprog og havde mange svage tolke, og omvendte utallige antal til den kristne tro. Åh, hvor vi burde overveje denne sag og frygte, at Gud måtte holde latinerne ansvarlige for at have forsømt sprogene, så at de på denne måde forsøgte forkyndelsen af troen. For de kristne er få, og hele verden er fyldt med vantro og der er ingen til at vise dem sandheden [...]

Undertrykkelsen af dem, som ikke kan omvendes, kræver snarere visdommens vej end krigens anstrengelser. For de ikke-troende vender altid tilbage til deres egne provinser, som vi ser det hinsides havet og på denne side af det [havet] i Preussen og i hedningenes lande, der grænser op til Tyskland og alle andre steder. Det skyldes, at de kristne, som bærer korsets tegn, selvom de sommetider sejrer, vender de tilbage til deres egne lande efter at have gennemført et udenlandsk felttog og de indfødte forbliver og mangfoldiggør sig.

Troen burde først prædikkes af kloge mænd med viden, men som også er veløvet i sprog eller som har glimrende og trofaste tolke. Når vi erfarer, at et eller andet folk stædigt modsætter sig, burde vi ikke kun forberede en militær ekspedition, men lærde mænd burde samles, som skulle underkaste ikke midlertidigt eller kun en del af de vantro, men dem alle sammen, som er i nærheden af de kristne, således at Det Hellige Land i det mindste altid måtte være i de kristnes besiddelse uden frygt for at miste det i fremtiden.

30 [*Calega Panza:*]

Nu er det tid til at glæde sig – og for den falske gejstlighed tid til at begræde sit forfald og sin længere varende stolthed, deres bedrag og falske forkyndelse. Åh, forrædere! I er skyld i at Toscana og Lombardiet bliver skåret i stykker, og alligevel føler I ingen anger over Syrien. Derovre har I en våbenhvile med tyrkerne og perserne, så I kan slagte franskmænd og tyskere! [...]

Enhver, som ønsker at dræbe eller som lever af plyndring kan hurtigt og nemt opnå frelse, så længe han kommer for at dræbe hundrede kristne, og hvis han vil tvinge sig selv til at dræbe tusinde, så ville han opnå det højeste sæde i paradiset. Åh, falske præsteskab! I har forladt den sti og de regler, som blev helliggjort af Gud og af Moses, da han nedskrev de ti bud! [...]

¹⁹ Tempelridderne, johannitterne og den teutoniske orden var de tre store korsridderordner, der både opererede i Det Hellige Land, Østersøregionen og Baltikum.

Kong Karl²⁰ burde altid huske, hvordan han blev taget til fange af saracenerne sammen med sin broder, og hvordan han mødte langt større mildhed²¹ end den, som de kristne, der ingen forbrydelse havde begået, var i stand til at finde ved Skt. Ellero.²² Ak! På en enkelt dag skar franskmændene store og små i stykker, og ikke en gang mødre kunne redde deres børn. [...]

5 Hverken grækere eller latinere kan slutte våbenhvile og fred med ham [Karl af Anjou], men de vantro hunde af Lucera²³ fik det lige som de ønskede det og kan gladeligt råbe "Muhammed!" med høj røst, for nu er der ikke noget kloster for Gud eller Maria dér, fordi paven, som har udsat troen for stor fare, ikke vil tillade det – hvilket overrasker mig.

10 Gud hjælpe den ædle kong Konrad,²⁴ som kommer for at straffe og udlevere de falske hyrder til straf, som har forladt Gud til fordel for guld og sølv, og som har gjort uret til ret for enhver, der vil betale dem. Må han snart bringe deres udbredte simoni²⁵ til ende, så han snart vil sende svigagtige forrædere i kongens varetægt, og de kan blive besejret og adlyde hans ordrer. [...]

15 Måtte Gud bistå kong Konrad og hans store lensmænd og ghibellinerne og Verona og Pavia og bringe frankerne og normannerne til fald.

[*Humbert af Romans:*]

20 Der er syv typer mennesker, der fordømmer de tiltag, kirken foretager mod saracenerne. Der er nogle mennesker, der er henfaldet til lediggang og som undgår enhver anstrengelse for Kristi skyld og som har for vane at fordømme de foranstaltninger, som kirken har forpligtet sig til over for saracenerne – mennesker, der, for at bruge Hieronymus' ord,²⁶ altid fordømmer alt, men ikke kunne tænke sig at gøre noget selv. [...] Med denne afvisende indstilling holder disse mennesker i virkeligheden mange tilbage fra den vej, som fører til Himlen, det vil sige fra den

25 hellige pilgrimsfærd,²⁷ og får dem til at blive tilbage sammen med sig og dele deres egen døvenskab. Der er også – hvilket er værre – mennesker som kætterne, der altid udtrykker stor hån mod mennesker, der drager afsted og vender tilbage herfra og som lider ulykke under denne form for pilgrimsfærd, hvorved, som det er skrevet, "*sandhedens vej bliver spottet*"²⁸ af

²⁰ Karl 1. af Anjou (1226-1285) var søn af den franske kong Ludvig d. 8. Greve af Provence fra 1246, konge af Neapel og Sicilien fra 1265. Karl indgik i 1260'erne en alliance med pave Clemens 4. for at bekæmpe den tysk-romerske kejser.

²¹ Karl af Anjou deltog sammen med sin broder, Jean de Joinville, i Det Syvende Korstog mod Damietta i Ægypten, hvor korsfarerhæren i 1250 blev taget til fange og måtte løskøbes.

²² I 1267 blev et større antal riddere og deres familier, der tilhørte ghibellinernes parti, dræbt af Karls franske styrker efter indtagelsen af slottet Skt. Ellero.

²³ *Lucera*: By i Apulien i det sydlige Italien. Siciliens tilbageværende muslimske befolkning blev fra 1220'erne af kejser Frederik d. 2. flyttet til denne by. Da Karl af Anjou erobrede magten i Syditalien, indgik han i 1267 en aftalte med Luceras muslimer. I år 1300 blev den muslimske befolkning dog undertvunget og udslettet af Karl d. 2.

²⁴ Hohenstaufere Konrad d. Yngre (1252-1268) blev 1254 udråbt til hertug af Schwaben, konge af Jerusalem og Sicilien. Støttet af ghibellinerne involverede Konrad sig i magtkampen om Italien, men døde i en alder af kun 16 år i 1268.

²⁵ *Simoni*: salg af kirkelige embeder

²⁶ St. Hieronymus: en af kirkefædrene (347-420).

²⁷ *Den hellige pilgrimsfærd*: dvs. det at drage på korstog

²⁸ 2. Petersbrev 2,2

falske profeter. Denne vej er den hellige pilgrimsfærd mod saracenerne, som er virkelig god, og hvorom disse mennesker taler ondt.

5 Svaret på den første form for fordømmelse: Der er nogle af disse kritikere, der siger, at det ikke er i overensstemmelse med den kristne religion at udgyde blod på denne måde, end ikke onde vantros. For Kristus handlede ikke således. Derimod *"truede han ikke, når han led ondt, men overgav sin sag til ham, der dømmes retfærdigt"*, som Peter siger.²⁹ Ej heller foreskrev Kristus dette, men sagde til Peter, da sidstnævnte ønskede at forsvare ham: *"Stik dit sværd i skeden igen."*³⁰ Apostlene handlede ikke på denne måde. Faktisk *"gik de bort fra rådets åsyn, glade over, at de var agtet værdige til at vanæres for navnets skyld."*³¹ De havde ikke engang undervist i denne doktrin. Om dette emne siger Paulus til romerne: *"Tag ikke jer selv til rette, I elskede."*³² Hvor meget mere burde I så ikke undlade at iværksætte angreb? Og Peter siger: *"Gengæld ikke ondt med ondt, eller skældsord med skældsord, men velsign derimod."*³³ [...] [*Humbert nævner herefter, at heller ikke de kristne martyrer, helgenerne, kirkefædrene eller de tidligste paver støttede krigsførelse.*] Man bør derfor konkludere, at den kristne religion, som bør holde sig til Kristi og helgenes eksempel og lære, ikke bør indlede krige af nogen art, hvorigennem så meget blod kunne blive udgydt.³⁴ [...]

20 [*Humbert afviser denne indvending mod korstogene, idet han fremfører, at kirken til hver en tid må anvende de midler, den har til rådighed for at forsvare og styrke troen. Meget har ændret sig siden den ældste kirkes tid, og nu har kirken fået nye midler til rådighed, herunder verdslig autoritet og magt. Derfor står kirken i en ny situation, mener Humbert og fortsætter:*] For hvem er så dum, at han tør sige, at hvis vantro eller onde mennesker skulle ønske at dræbe alle kristne og udslutte tilbedelsen af Kristus fra verden, så bør man ikke modstå dem? [...] Det er klart i Kristi egen belæring, der siger: *"Den, som ikke har noget sværd, skal sælge sin kappe og købe sig et."*³⁵ Ifølge forklaringen³⁶ betyder det, at nogle gange må kristne bruge sværdet.³⁷ [...]

25 Men [...] i hvilket omfang kan det overhovedet godtgøres, at den kristne religion nu er i den fuldstændig samme situation som den tidlige kirke? For tiden er jo gået, og under forskellige omstændigheder har kirken befundet sig i forskellige situationer, ligesom en dreng vokser gennem forskellige stadier, før han når alderdommen. På samme måde var kirken dengang fattig,

²⁹ 1. Petersbrev 2,23

³⁰ Mattæus 26,52; Johannes 18,11

³¹ Apostlenes Gerninger 5,41

³² Romerbrevet 12,19. Dvs. tag ikke hævn

³³ 1. Petersbrev 3,9

³⁴ Denne første form for afvisning af korstogenes krigsførelse svarer til den oprindelige kristne pacifisme og den ældste kirkes lære, se tekst 131-135

³⁵ Lukas 22,35-36: "Så sagde han [Jesus] til dem [disciplene]: "Dengang jeg udsendte jer uden pung og taske og sko, manglede I da noget?" "Nej, ingenting," svarede de. Da sagde han til dem: "Men nu skal den, der har en pung, tage den med, og ligeså tasken; og den, der ikke har et sværd, skal sælge sin kappe og købe sig et."

³⁶ *Forklaringen:* det vil sige den forklaring eller kommentar (*glossa*), forfattet af f.eks. en af kirkefædrene, der ofte var anbragt som anmærkninger eller noter i middelalderens udgaver af Bibelen.

³⁷ Den gængse udlægning af skriftstedet er dog, at Jesus forbereder sine disciple på, at han snart (efter sin død) ikke længere kan sørge for deres underhold og personlige beskyttelse, som han har kunnet tidligere gennem sine undere. Dette må de nu snart selv sørge for. Men at "sværdet" her skal forstås som noget, der skal anvendes til religiøs krigsførelse, modsiges dog af de efterfølgende (vers 49-51) samt parallelteksten Mattæus 26,52

men nu er den rig – og der er mange lignende eksempler – så nu anvender kirken våben, men det gjorde den ikke tidligere. [...]

5 Man burde sige så meget som forklaring på den belæring, som Herren gav til Peter: "*Stik dit sværd i skeden igen*" osv., at dette gjaldt Peter ved denne særlige lejlighed, for tiden var endnu ikke inde til at bruge sværdet. Disse ord blev i øvrigt anvendt om ham som [enkelt]person, for selvom kirken besidder sværdet, så har ikke hvert eneste af dens medlemmer ret til at anvende det. [...] Inden for kirkens legeme må kun lægfolk bruge sværdet.

10 Man burde sige om den anden forestilling [om ikke at anvende magt for at hævne sig], som er indeholdt i apostlenes lære, at disse ting blev sagt i forbindelse med denne tid. Men på den anden side, hvis de gælder til alle tider, er det underforstået, at disse handlinger ikke skal udføres med et hjerte, der er opsat på hævn eller en anden ond hensigt eller på nogen anden ulovlig måde. Augustin³⁸ siger om dette emne, da han skrev mod manikæerne³⁹: "*Ønsket om at påføre skade, hævnens grusomhed, den ånd, der ikke vil formildes, oprørets vildskab, magtbegæret og enhver lignende ting er de aspekter af krigen, som med rette fordømmes.*" [...] Og således burde
15 det uden tvivl ikke anses for at være i strid med den kristne religion efter omstændighederne at føre krig mod saracenerne, ekstremt onde mennesker og kristenhedens særlige fjender.

Svaret på den anden form for fordømmelse: Der er andre, der siger, at selv om man ikke burde skåne saracenernes blod, må man imidlertid skåne kristent blod. [...] [*Humbert gengiver herefter denne kritik, der går på de store tab og de mange døde kristne, som korstogene har medført. Humbert svarer, at han ikke kender årsagen til Guds handlinger, men at krige altid har kostet menneskeliv. Desuden påstår Humbert, at saracenerne har lidt større tab, og fortsætter:*]

20

Desuden, hvis ikke de kristne havde bekæmpet saracenerne – de samme saracenerne, der engang holdt Sicilien og Sardinien og Spanien og mange kystområder besat⁴⁰ – så ville de have gjort det samme imod utallige kristne, som de engang gjorde mod byen Genova, en meget folkerig og fin by. De sejlede dertil fra Afrika med deres flåder og plyndrede den ikke kun, men dræbte også næsten alle dens indbyggere.⁴¹ Ja, de har en umættelig tørst efter kristen blod.⁴² Det faktum, at kristne krydser deres grænser, og invaderer deres lande, skønt under stor risiko
30 for deres eget liv, betyder at kristent blod skånes – blod, som saracenerne ville udgyde desto meget mere rigeligt af, hvis de kristne ikke gjorde dette. [...]

Men [desuden er] formålet med kristendommen ikke at fylde jorden, men at fylde himlen. Hvorfor skulle man være bekymret, hvis antallet af kristne blev mindsket i verden grundet en
35 død, der blev lidt for Guds skyld? Ved denne form for død, finder mennesker deres vej til himlen, som måske aldrig ville nå den ad en anden vej.

³⁸ St. Augustin af Hippo: en af kirkefædrene (354-430)

³⁹ Gnostisk-kristen retning, der opstod i 200-tallet

⁴⁰ Se f.eks. tekst 136, 137 og 141

⁴¹ Genova blev plyndret i 934/935 og atter angrebet i 1008

⁴² Humbert kan have adskillige historiske eksempler i tankerne, men stærkest i hans (og hans publikums) umiddelbare erindring er givet massakren på kristne i Jerusalem i 1244 (tekst 209) og i Antiokia i 1268 (tekst 212).

Svaret på det tredje form for fordømmelse: Der er andre, der siger, at når vores mænd drager over havet for at bekæmpe saracenerne, så er krigsbetingelserne langt værre for vores vedkommende, for vi er dér meget få i sammenligning med deres store antal. [...] [*Kritikken går ifølge Humbert ligeledes på, at landet, klimaet og føden er fremmed for korsfarere, hvorfor de har flere ulemper i kampen. Dertil svarer Humbert:*]

De kristne har fordel. For de kristne kæmper for retfærdighed. Det er dette, der i høj grad får dem til at kæmpe godt, som det kan ses på deltagerne [i korstogene]. Saracenerne har på den anden side en uretfærdig sag. [...] [*Desuden mener Humbert, at korsfarerne bistås af englens, helgenerne og de kristnes bønner, hvorfor de ofte har sejret over talmæssigt overlegne styrker. Desuden er korsfarerne bedre trænet og bedre udrustet og ledes ofte af kongelige i kampen.*]

Svaret på det fjerde form for fordømmelse: Der er andre, der siger, at selv om vi har en pligt til at forsvare os mod saracenerne, når de angriber os, synes det ikke rigtigt, at vi bør angribe deres landområder eller dem personligt, når de lader os være i fred. Det virker i øvrigt ikke som om, at dette kan gøres uden at begå en uretfærdighed.

Jeg vil svare, at saracenerne er så fjendtligt indstillet over for de kristne, at de ikke skåner dem, når de har en chance for at besejre dem. Dette er grunden til, at de kristne angriber dem på deres eget område for at svække deres magt, ved hjælp af hvilken de har til hensigt at skade kristne, når de kan. Hvis de kristne ikke havde gjort dette, ville saracenerne allerede have løbet næsten hele kristenheden over ende.⁴³ De kristne kunne ikke nemt yde modstand mod angriberne, medmindre de til en vis grad først havde underkuet dem og havde angrebet dem på deres egen jord. Der er også det faktum, at dyrkelsen af Jesus Kristus er blevet fordrevet fra det land, som de holder besat, og en anden [gudsdyrkelse] er blevet indført.⁴⁴ Hvis alle tornebuske blev revet op med rode i tornede lande, således at der kunne dyrkes land, der bærer god frugt, hvor meget mere bør vi så ikke udlette disse værste blandt mennesker og smide dem ud af Guds lande, således at tilbedelsen af Gud kan grundfæstes i dem? Enhver, der ikke gør modstand mod ondskab det bedste, han formår, billiger den tydeligvis. [...] Og således, når de kristne angriber saracenerne selv på deres eget område, så gør de det på retfærdig vis og med god grund. I første omgang for at underminere deres styrke, hvorved de overmander os, når de kan. For det andet for at bortjage deres beskidte praksis og grundfæste tilbedelsen af Gud i deres lande. For det tredje for ikke at have andel i deres synder ved at tolerere så store forbrydelser.

Det er ikke imod Gud og den apostolske lære, at saracener bliver dræbt af kristne, for de har en lov, der forbyder dem nogensinde at høre Kristus omtalt.⁴⁵ [...] [*Humbert sammenligninger herefter saracenerne med bl.a. figentræet, der ikke bærer frugt (Markus 11,12-14) og de syndige indbyggere i Sodoma og Gomorra (1.Mos.18-19) og forsætter:*]

⁴³ Forestillinger om jihad og muslimsk ekspansionisme før korstogene, se bl.a. tekst 34, 44, 46, 47, 48. Se i øvrigt Baha ad-Din ibn Shaddads beretning om Saladins iver for at udlette islams fjender (tekst 191) samt vidnesbyrd om jihad-forestillingerne under og efter korstogene (tekst 217-218).

⁴⁴ Om undertrykkelse af kristendommen i Syrien og Palæstina, se tekst 49-130

⁴⁵ Koranen indeholder advarsler og forbud for kristne mht. at omtale Treenigheden og Jesus som Guds søn, sura 4,171 samt 5,73-77 (tekst 45). Desuden måtte kristne under det muslimske styre ikke missionere eller vise deres tilbedelse og religiøse symboler offentligt, se bl.a. Umar-pagten (tekst 64)

- Når disse bestialske mænd berører den hellige Treenigheds bjerg⁴⁶ ved at udøve blasfemi imod det og ofte i deres Koran forbander alle dem, der tror på dette [Treenigheden] i Gud, fortjener de så ikke med sikkerhed at dø? På samme måde står der i Hebræerbrevet: [...] "*hvor meget hårdere straf mener I da ikke, at et menneske fortjener, når det træder Guds søn under fode og vanhelliger pagtens blod, hvormed det selv er helliget, og håner nådens ånd?*"⁴⁷ Saracenerne gør i virkeligheden dette [vanhelliger pagtens blod og håner nådens ånd] mere end alle andre, når de forfølger Kristus og – idet de synder imod Helligånden – ikke tillader, at hans nåde når dem. [...]
- 10 Men udover, hvad jeg allerede har sagt, må det med hensyn til deres territorier siges, at de lande, som saracenerne nu besidder, var på kristne hænder før Muhammeds tid. De [saracenerne] greb chancen for at erobre dem fra de kristne og de havde aldrig en retfærdig årsag til at besætte dem. Så når kristne invaderer de landområder, hvor de [saracenerne] bor, invaderer de ikke andre folks territorium, men forsøger snarere at genvinde deres eget. [...] Så det er klart, at
- 15 vi, så længe der ikke er nogen våbenhvile, ikke, som kritikerne grundløst mener, gør saracenerne uret med hensyn til deres landområder eller med hensyn til dem personligt ved at invadere deres lande og angribe deres person.

- Svaret på det femte form for fordømmelse: Der er andre, der siger, at hvis vi skulle befri verden for saracenerne, hvorfor gør vi ikke det samme med hensyn til jøderne, og hvorfor behandler vi ikke de saracenerne, der er vores undersåtter på samme måde? Hvorfor fortsætter vi ikke med den samme iver mod andre afgudsdyrkere, der stadig findes i verden? Hvorfor udstikker vi ikke en lignende behandling for tatarer⁴⁸ og barbariske nationer af denne art, der alle er vantro?
- 25 Jeg vil svare, at for så vidt jøderne angår, er det blevet forudsagt, at en rest af dem i sidste ende vil blive omvendt.⁴⁹ Hvad angår omvendelsen af saracenerne, er der ingen grund til at forvente dette [vil ske] ifølge Helvedets dom, for intet menneske kan nå dem og forkynde evangeliet for dem. Endvidere er jøderne så ynkelige, da de er underlagt vores magt og er vore tjenere og kan [derfor] ikke forulempe os, som saracenerne gør det. [...] Derfor skal de [jøderne] tolereres, fordi der er et håb om, at de kan omvendes, ligesom man ikke umiddelbart skærer et træ ned, hvorfra der stadig er håb om frugt. [Desuden] fordi det er en kendsgerning, at vi skal passe på, at vi ikke er grusomme, og fordi vi ville handle meget grusomt, hvis vi dræbte mennesker, der var underlagt os, når de ikke gør oprør imod os, og på grund af den hjælp, deres eksistens yder den kristne tro, hvilket alle er faktorer, der er fraværende for så vidt angår saracenerne.
- 30

⁴⁶ Der må her tænkes på Golgata samt Opstandelseskirken (Gravkirken) i Jerusalem.

⁴⁷ Hebræerbrevet 10,28-29. I det efterfølgende fremgår det dog, at straffen tilhører Gud. Synden mod Helligånden tilgives ikke, Mattæus 12,31-32.

⁴⁸ *Tatarer*: dvs. mongolerne

⁴⁹ Se ligeledes Bernard af Clairvaux (tekst 189). Kirken var generelt af den holdning, at jøderne ikke måtte udsættes for forfølgelse (tekst 161). I Frankrig var der dog i 1240-50'erne under Ludvig d.9.s styre gennemført anti-jødiske love og i 1215 havde Det 4. Lateran-koncil bl.a. besluttet, at jøder (og muslimer), der boede i kristne lande, skulle bære særlige beklædningsgenstande og tegn, så de adskilte sig fra den kristne befolkning. Sådanne bestemmelser havde længe været pålagt jøder og kristne (dhimmier) i muslimske lande (se tekst 74, 88, 93, 103, 104, 114-116, 144 og 146). Trods denne udskillelse af jøderne, slog pave Gregor d.10. i en bekendtgørelse i 1272 fast, at jøder ikke måtte forfølges (se tekst 161). Det er denne linje Humbert forsøger at fastholde i sit skrift.

De samme grunde til overbærenhed gælder for saracenerne, der er vores undersåtter. For de, hvad enten de kan lide det eller ej, kan blive tvunget til at lytte til forkyndelsen, hvorved nogle til tider omvendes. Og så er der ikke så stor grund til at fortvivle, når det gælder dem, som der er, når det gælder de øvrige saracenerne uden for kristenheden. De volder os ikke besvær, og de kan ikke volde os besvær på den måde, som de andre saracenerne kan. De er også en hjælp for os, i det mindste i det timelige, fordi de betaler tribut og yder os støtte i krig og udfører mange andre tjenester for deres herremænd. Og derfor, så længe de ikke gør oprør eller begår nogen anden krænkelse mod kristne, skal de tolereres ligesom jøderne. [...] [*Mht. andre hedenske folkeslag, som tatarer og kumanere, så mener Humbert ikke, at de udgør nogen trussel mod kristenheden, hvorfor de ikke bør angribes.*]

Svaret på det sjette form for fordømmelse: Andre mennesker spørger, hvad formålet er med dette angreb på saracenerne? For de vækkes ikke heraf til omvendelse, men opildnes snarere imod den kristne tro. I øvrigt, når vi sejrer og dræber dem, så sender vi dem til Helvede, hvilket synes at være imod buddet om barmhjertighed. Ligeledes, når vi får deres land, besætter vi det ikke som kolonister, for vores landsmænd ønsker ikke at bo i disse områder, og således synes der ikke at være nogen åndelige, fysiske eller timelige frugter af denne form for angreb.

Jeg ville svare, at ligesom ære bør gives en konge, når han til sin rådighed har en stor hær, som han kan sende mod sine fjender, når han ønsker det, så bør ære gives Jesus Kristus, Kongernes Konge, når Han til sin rådighed har den kristne hær, der altid er beredt til at angribe disse fjender af Hans kors. Og i denne kamp samler de troende selv fordelene ved gode gerninger sammen og erhverver sig aflad, hvorigennem de tilgives for deres synder. Og når vi får saracenernes lande i vores besiddelse, uddrives deres forbandede tilbedelses beskidte praksis og den sande tilbedelse af Gud, den hellige Treenighed, Jesus Kristus og hans helgener indføres. Og dette er åndeligt frugtbart på tre måder: Det fører til Guds ære, kristnes frelse og udvidelsen af kirken, for så vidt, at Gud bliver mere tilbedt. Saracenerne nærer desuden en sådan ondskab mod kristne, at de ville have dræbt alle kristne overalt, som de har gjort så mange steder, hvis de ikke var blevet forhindret af de kristnes modstand. [...] Saracenerne er desuden så hovmodige, at de, idet de i gamle dage trængte frem overalt, ønskede at underlægge sig hele verden. [...] Men fordi vi er forberedt på deres invasion og endda selv angriber dem, så er de tvunget ned fra deres hovmodighed og er blevet ydmyget i deres eget indre på grund af de kristnes dristighed og magt. [...] [*Humbert fremfører, at de kristne har skabt frygt og respekt blandt saracenerne, der endda måske tvinges til at overveje deres religion.*]

Det følger heraf, at det er muligt, at hvis saracenerne blev godt rystet, så ville de ikke have så stor tillid til deres Muhammed. Som svar på den fremsatte påstand om, at vi sender dem til Helvede, må det siges, at det ikke er de kristnes hensigt at gøre dette, men at tage sig af dem på en måde, som er retfærdig, ligesom en dommer tager sig af en tyv. [...]

Svaret på den syvende form for fordømmelse: Andre siger, at det ikke ser ud til at være Guds vilje, at kristne skal fortsætte på denne måde mod saracenerne grundet de ulykker, som Gud har tilladt, og stadig tillader, at overgå de kristne, der deltager i dette foretagende. For hvordan kunne Gud have tilladt Saladin med et slag at generobre næsten al jord fra os, der var blevet

vundet på bekostning af så meget kristen blod og slid, [...] hvis denne fremgangsmåde [korstogene] havde glædet ham?

Jeg vil svare, at det skal siges, at mennesker, der taler således, ikke forstår, hvordan Gud handler. [...] Ikke alene tilstøder der både gode og onde mænd prøvelser. Nej, nogle gange, hvilket er mere enestående, tilstøder de oftere de gode end de onde. Thi det er skrevet om de ugudelige, at "de henlever deres dage i lykke" osv.⁵⁰, men om de gode siges det: "Alle, der har behaget Gud, gik gennem mange trængsler, mens de forblev trofaste."⁵¹ [...] Og således er det med disse eksempler klart, at de ulykker, der tilstøder nogle mennesker, ikke er et tegn på, at deres gerninger mishager Gud, men snarere er de tegn på det modsatte, da ulykker i denne verden oftere overgår dem, der udøver godt, end dem, der udøver ondt. [...]

Disse kritikere burde forholde sig tavse, og de bør vide, at Herren til tider tillader ulykker af denne art at overgå vore landsmænd, ikke af den grund, som de [kritikerne] tilskriver dem – at denne form for handling mod saracenerne mishager Ham – men af forskellige andre grunde.

Det ville hjælpe os til at forstå dette, hvis vi tog til efterretning, at disse ulykker undertiden sker for vores mænd på grund af vores synder. [...] Nogle gange opstår ulykker, fordi vi er uforsigtige og overilede. [...] Og der er andre skjulte årsager [til ulykker], der følger af Guds dommes store dybder. [...] Men disse overvejelser burde ikke give anledning til den kritik, jeg nævnte før, men til andre gode ting. [...] For hammerslaget i denne form for modgang ødelægger normalt ikke gode mennesker, men får dem i stedet til at stå mere fast, som det er sunget af salmisten: " Alt dette har ramt os, skønt vi ikke glemte dig og ikke svigtede din pagt. Vort hjerte veg ikke fra dig" osv.⁵²

25

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

Årbøgerne fra Würzburg (*Annales Herbipolenses*): Oversat af M. Pihl efter J. A. Brundage: *The Crusades. A Documentary Survey*, Milwaukee (1962) s. 115-121. Radulphus Niger De militare: Oversat af M. Pihl efter R. G. Musto: *Catholic Peacemakers. A Documentary History*, vol. 1. New York (1993) s.647-652. Oliver af Köln: Oversat af M. Pihl efter B. Z. Kedar: *Crusade and Mission*, Cambridge, Mass. (1984), s. 132 samt s. 216: Appendix 4d: Oliver of Cologne, Letter to the Sultan, se også H. Hoogeweg; *Die Schriften des Kölner Domscholasters Oliverus*, Tübingen (1894), s.299-300. Calega Panza 'Ar es sazos c'om si deu alegarar': Oversat af M. Pihl efter L. Paterson: "Calega Panzan, Ar es sazos c'om si deu alegrar (BdT 107.1)", *Lecturae tropatorum*, 5, 2012. Jaques de Vitry: Oversat af M. Pihl efter *James of Vitry, 'Sermones vulgares'*, (red.) J. B. Pitra, *Analecta novissima* (Paris, 1888) ii, pp. 419-20. Humbert af Romans *Opus tripartium*: Oversat af J. M. Rosenløv efter L. & J. Riley-Smith: *The Crusades. Idea and Reality*, London (1981), s.103-117

⁵⁰ Jobs bog 21,13

⁵¹ Judiths bog, 8,23

⁵² Salme 44,18-19